

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”

по специалност съгласно обявата в ДВ № 62/29.07.2014 г.

с кандидат: Сия Борисова Колковска, научна степен „доктор”, академична длъжност „доцент” в Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин” към БАН

Рецензент: Боян Александров Алексиев, научна степен „доктор”, академична длъжност „професор” в Университет по архитектура, строителство и геодезия

За участието си в конкурса доц. Сия Колковска е представила публикуван монографичен труд и още 64 научни труда, вкл. студии и статии, научни доклади, авторство на речникови статии, библиография по българска лексикология, фразеология и лексикография, рецензии, съставителство и редакция на сборници. Като се вземе предвид цялостната научна продукция на кандидатката (общо 61 публикации, авторско участие в 9 речника и два лексикални електронни ресурса, участие в 34 научни конференции), както и ръководството на един български и един международен проект, участието в 17 научни проекта, членството в две редакционни колегии, написването на 2 рецензии и 2 становища по процедури за научни степени, и не на последно място преподавателската ѝ дейност в магистърска програма по компютърна лингвистика в СУ, може определено да се твърди, че доц. Колковска отговаря напълно на критериите и изискванията на ИБЕ-БАН за заемане на академичната длъжност „професор”.

От представените материали може да се направи общия извод, че след първата хабилитация научните интереси на доц. Сия Колковска се насочват главно върху две направления в лингвистиката: *неологията* (в частност българската неология) и *корпусната лингвистика*. В разработките по тези две направления ясно личи солидната подготовка на кандидатката като терминолог от научната школа на проф. Мария Попова.

В *монографията*, публикувана като отделни части от Втори дял „Динамика и иновационни процеси в българската лексика в края на XX и началото на XXI век” от фундаменталния труд *Българска лексикология и фразеология* (Том 1: *Българска лексикология*), доц. Колковска предлага задълбочен анализ на едно изключително актуално явление в съвременния български език, а именно бурното навлизане на нова лексика и

нови значения в езика вследствие на радикалните социално-политически, икономически и културни промени, както и на разпространението на новите модерни технологии през последния четвърт век. Изследването е проведено върху значителен по обем корпус от неологизми, извлечени от двата речника на новите думи в българския език (РНДЗБЕ 2001, РНДБЕ 2010), в които кандидатката участва като съавтор. За съпоставка се привежда материал от други славянски и неславянски езици, което говори за широката чуждоезиковата култура на Сия Колковска. Публикациите си след заемане на академичната длъжност „доцент” тя представя в резюмиран вид по тематични области, като свързва всяка една от разработените теми в монографията със съответните публикации, в които темата е дискутирана в детайли. Колковска е идентифицирала 8 теми, в които могат да се обединят проблемите на българската неология: три тенденции (към интернационализация, национализация и интелектуализация), проява на принципа за езикова икономия, семантична неологизация, интеграция на неологизмите, техните когнитивни аспекти и прояви на детерминологизация и ретерминологизация.

Интересен и оригинален е подходът на кандидатката при структурирането на описанието и анализа на езиковите явления, свързани с обновяването на лексиката в българския език. Забелязва се определен стремеж първо да се установят факторите (вътрешноезикови и външноезикови) за появата на лексикалните и семантичните неологизми. Активизирането на интернационализационните процеси, например, се обяснява като резултат от отражението на процесите на глобализация в езиците чрез интензивните межкултурни и междуезикови контакти, както и вследствие на хегемонията на английския език в съвременните условия и утвърждаването му като *lingua franca*. Друг пример е установяването на един езиков фактор за появата на семантични неологизми при производните думи, а именно действието на семантична аналогия в рамките на словообразователното гнездо. Следва разширена дефиниция на изследваното явление и класифицирането му по различни признаци, което води логично до създаването на нови типологии, напр. типология на моделите на метафоризация и метонимизация, по които са образувани семантичните неологизми в българския език. Много добро впечатление прави придържането към терминологичния апарат, разработен от изтъкнати български изследователи в областта на лексикологията. Чрез използването на въведените и прецизно дефинирани от проф. Пернишка понятия „концепт” и „концептосфера” се

постига многоаспектност и задълбоченост при когнитивния анализ на неологизационните процеси. В резултат на тази последователност при описанието и анализа на обекта на изследването, Сия Колковска предлага една разнообразна типология на новите концепти, отразени от неологизмите в българския език, установявайки факта, че най-продуктивни в процеса на метафоризация са концептосферите 'артефакти' и 'човек'.

Изключително ценни от научна и практикоприложна гледна точка, с определено *приносен характер*, са изводите от проведените анализи на процесите на неологизация в българската лексика и новите моменти и хипотези, произтичащи от тези анализи. Например, установяват се нови за езика ни модели с интернационален характер. Достига се до извода, че по-голяма част от интернационализмите придобиват националноспецифичен облик. По отношение на тенденцията към интелектуализация се установява, че нови термини се детерминологизират, преминавайки в общоупотребимия език с нови, нетерминологични значения. Отбелязан е процес на активно възникване на нови абривиатури по чуждоезикови модели. Създадена е собствена методика за моделиране на вторична номинация при признаковата лексика. Във връзка с наличието на значителен брой нови лексеми, отразяващи концептите спорт, грижи за външния вид, здравословно хранене, грижи за здравето, развлечения и релаксация, се изказва хипотезата, че актуализацията на тези концепти е проява на универсални социокултурни тенденции.

Приносите на кандидатката в областта на *корпусната лингвистика* са тясно свързани с приносите ѝ по принцип в областта на лексикографията. Освен като автор и редактор на академичния многотомен Речник на българския език, автор на двата споменати речника на новите думи в българския език и участието ѝ в разработването на словник за българо-английската част на Oxford SoftPress English Minidictionary, Доц. Колковска има сериозен принос в разработването на концепция и създаването на корпус с лексикографско предназначение (Български национален корпус), участвала е в разработването на концепция за уеббазираната лексикографска система LexIt, в изработването на концепцията за Инфолекс (съвкупност от лексикални ресурси за българския език) и за сайта Неолекс, отразяващ най-новата лексика в българския език.

Впечатляващ е списъкът на цитиранията, общо 423, част от които са в публикации от чуждестранни автори. Този факт сам по себе си достатъчно красноречиво говори за мястото, което кандидатката заема сред езиковедите у нас и в чужбина.

Към представените от доц. Колковска трудове нямам критични бележки. Съдейки от резултатите, докладвани в разработките ѝ по корпусна лингвистика, и в частност по компютърна лингвистика, си позволявам да ѝ препоръчам да инициира съставянето на терминоекстрактор за български език.

В *заключение*, като имам предвид високото научно качество на езиковедските трудове на доц. д-р Сия Борисова Колковска, тяхната значимост за развитието на съвременната българистика и тяхната приложимост в лексикографската и терминографската практика, както и приносите ѝ за повишаване на езиковата култура на българите, напълно убедено предлагам уважаемото Научно жури да ѝ присъди академичната длъжност „професор” в Института за български език.

10.12.2014 г.

Проф. д-р Боян Алексиев